Ключевые слова: персонал, оценка персонала, система оценки персонала, процедуры оценки персонала, методы оценки персонала.

Summary. The paper sets out the objectives, principles and basic approaches to assessing staff. Systematized information on possible personnel evaluation procedures. We select the most popular methods of assessment for organizations of any sphere of activity.

Keywords: personnel, personnel evaluation, personnel evaluation system, procedures, personnel evaluation, personnel evaluation methods.

Рецензент *д.э.н., профессор УИПА Прохорова В.В.*
Эксперт редакционной коллегии *к.э.н., доцент УкрГАЖТ Якименко Н.В.*

УДК 658.152

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Гончаренко М.Л., к.е.н., доцент,
Щетина М.І., магістр (УІПА)

В статті викладено основні принципи та етапи формування інвестиційних ресурсів підприємства; приведено їх сучасну класифікацію. Розкрито проблеми формування і активізації дії найбільш потужних джерел інвестиційних ресурсів.

Ключові слова: інвестицій, інвестиційна діяльність, інвестиційна програма, інвестиційні ресурси, інвестиційна стратегія, фінансове забезпечення.

Постановка проблеми. Інвестиційна діяльність – це складова частина економічного управління роботою підприємства, що потребує визначення організаційно-економічних методів і форм управління всіма стадіями інвестиційних процесів. В Україні багато аспектів управління інвестиціями підприємства, що складають основний об'єкт функціональної системи управління, все ще знаходяться лише в стадії становлення, зіштовхуючись з об'єктивними економічними труднощами сьогодення, недосконалістю нормативно-правової бази, недостатнім рівнем підготовки фахівців в фінансово-інвестиційній сфері. Тому проблема ефективності проходження всіх стадій інвестиційного процесу, включаючи забезпечення необхідними інвестиційними ресурсами, є безумовно актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми ефективного формування і використання інвестиційних ресурсів підприємств досліджували відомі російські науковці: Л. Ігоніна [3], О. Малиновська, И. Скобелева, Н. Легостаєва [7], а також українські автори – І. Боярко [2], В. Коюда [4], Т. Майорова [6], А. Череп [9]. Деякі молоді науковці: П. Кухта [5], М. Панкова [8] розглядали можливості оптимального забезпечення інвестиційного розвитку підприємств в рамках їх загальної стратегії розвитку. Однак у більшості наукових праць мало уваги приділено питанням вибору джерел забезпечення інвестиційних ресурсів та особливостей їх використання сучасними виробничими підприємствами.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. При всебічній ідентифікації поняття, принципів та класифікації інвестиційних ресурсів, недостатньою комплексністю відрізняються наявні розробки щодо потенційних джерел інвестиційних ресурсів для реалізації інвестиційних проектів і планів розвитку підприємства, оптимізації їх структури, оцінки їх вартості й надійності. Це викликає необхідність проведення подальшого дослідження питань стратегічного планування розвитку підприємств і фінансового забезпечення їх інвестиційних програм.

Формування цілей статті. Проаналізувати основні джерела та визначити особливості процесу формування інвестиційних ресурсів на підприємствах України, оцінивши роль і місце окремих джерел у забезпеченні їх інвестиційної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією із основних задач інвестиційної діяльності є організація її фінансування, що дозволяє забезпечити інвестиційні проекти інвестиційними ресурсами, до складу яких входять не тільки грошові засоби, але і виражені в грошовому еквіваленті інші інвестиції, в тому числі основні й нематеріальні активи, кредити, займи, права користування природними ресурсами тощо. Інвестиційні ресурси – це всі види фінансових активів, які залучаються для здійснення капіталовкладень в об'єкти інвестування [3, с.71]. Таким чином, основною метою формування інвестиційних

© Гончаренко М.Л.,
Щетина М.І.

ресурсів підприємства є задоволення потреб у придбанні необхідних інвестиційних активів та оптимізація їх структури з позицій забезпечення ефективних результатів інвестиційної діяльності. З урахуванням цієї мети процес формування інвестиційних ресурсів має базуватися на конкретних принципах.

1. Принцип врахування перспектив розвитку інвестиційної діяльності. В процесі формування обсягів та структури інвестиційних ресурсів варто враховувати усі стадії інвестиційного процесу – передінвестиційну, інвестиційну та експлуатаційну.

2. Принцип забезпечення відповідності обсягу залучених інвестиційних ресурсів обсягу інвестиційних потреб підприємства. Загальна потреба в таких ресурсах базується на розрахунках всього обсягу реального і фінансового інвестування в тому чи іншому плановому періоді. Відповідно обсягу цих потреб, диференційованих у часі, повинен формуватися і обсяг інвестиційних ресурсів. Між цими двома показниками має забезпечуватися балансовий зв'язок по кожному з інтервалів загального планового періоду.

3. Принцип забезпечення оптимальної структури інвестиційних ресурсів з позицій ефективної інвестиційної діяльності. Структура ресурсів буде оптимальною, якщо вона забезпечує фінансову рівновагу розвитку підприємства в процесі здійсненні інвестиційної діяльності, в противному випадку – генерує додаткові ризики в фінансові сфері підприємства.

4. Принцип забезпечення мінімізації витрат з формування інвестиційних ресурсів з різних джерел. Така мінімізація витрат здійснюється в процесі управління вартістю капіталу, який залучається для інвестиційної діяльності з метою одержання максимальної суми чистого прибутку. Причому, між показниками середньозваженої вартості залучення інвестиційних ресурсів і сумою чистого інвестиційного прибутку існує зворотна залежність.

5. Принцип забезпечення високоефективного використання інвестиційних ресурсів у процесі інвестиційної діяльності. Інвестиційні ресурси, які тимчасово не використовуються, можуть втрачати свою вартість з часом. Тому процес їх формування і використання повинен бути максимально синхронізований у часі по окремих інтервалах планового періоду. Така синхронізація забезпечується в процесі оптимізації грошових потоків підприємства по інвестиційній діяльності [6; 9].

Реалізація цих принципів складає основний зміст процесу управління формуванням інвестиційних ресурсів підприємства. До того ж, вони повинні враховуватись при розробці та функціонуванні загальної системи управління інвестиціями на підприємстві. Так, сучасні українські автори [4] виділяють до восьми різних функцій системи управління інвестиціями підприємства. Одна з яких – розробка стратегії формування інвестиційних ресурсів. Її зміст полягає у визначенні потреби в інвестиційних ресурсах, необхідних для реалізації інвестиційної стратегії, розрахунках можливостей формування інвестиційних ресурсів зі всіх можливих джерел. Визначається доцільність залучення для реалізації інвестиційної стратегії додаткових коштів. Обов'язково оптимізується структура джерел інвестиційних ресурсів та забезпечується ефективність і раціональність їх використання. При цьому необхідним є забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства [4, с. 31].

Обсяги та джерела формування інвестиційних ресурсів багато в чому визначаються структурою капіталу, що склалася на підприємстві в процесі господарської діяльності. Це враховує розроблена інвестиційна стратегія, яка підтримує та забезпечує стабільну інвестиційну діяльність, ефективне використання фінансових ресурсів, фінансову стійкість підприємства на довготермінову перспективу [1].

Розробка стратегії формування інвестиційних ресурсів підприємства проходить такі основні етапи:

1.Визначення загального обсягу необхідних інвестиційних ресурсів для реального інвестування на основі: а) балансового методу; б) методу аналогій; в) методу питомої капіталомісткості продукції підприємства.

2. Визначення потреби в інвестиційних ресурсах для здійснення фінансових інвестицій.

3. Визначення загальної суми необхідного резерву капіталу з урахуванням стадій та термінів реалізації інвестиційних проектів, а саме: а) вивчення можливостей формування інвестиційних ресурсів за рахунок різних джерел; б) визначення методів фінансування окремих інвестиційних програм та проектів.

Для забезпечення відповідності інвестиційної стратегії сучасним вимогам, вона обов'язково має бути узгодженою із сукупністю потенційних інвестиційних ресурсів підприємства, визначеною за термінами досягнення мети; оптимально поєднувати очікувану прибутковість та можливі ризики і невизначеність умов реалізації інвестиційних програм. Причому, аналіз потенційних джерел фінансування, хоча і є складовою і невід'ємною частиною загальної процедури інвестиційного аналізу, до певної межі може розглядатися як самостійне завдання. Класифікацію інвестиційних ресурсів за

джерелами формування приведено в табл. 1.

Таблиця 1

Джерела формування інвестиційних ресурсів підприємства [6, с. 363]

Джерело формування	Зміст інвестиційних ресурсів
Внутрішні власні	Нерозподілений прибуток; амортизаційні відрахування; спеціальні фонди, що формуються за рахунок прибутку; страхові відшкодування збитків; довгострокові фінансові вкладення, строк погашення яких закінчується у поточному періоді; частина основних засобів, що реінвестується шляхом продажу; частина зайвих оборотних активів, що іммобілізується в інвестиції
Внутрішні позичені	Приріст заборгованості з оплати праці; приріст заборгованості в розрахунках з бюджетом та державними цільовими фондами; приріст заборгованості по розрахунках за страхування; приріст іншої внутрішньої кредиторської заборгованості підприємства.
Зовнішні власні	Акціонерний або пайовий капітал; кошти, що виділяються вищими холдинговими та акціонерними компаніями; безоплатно надані державними органами або комерційними структурами кошти на цільове інвестування.
Зовнішні позичені	Довгострокові кредити банків та інших кредитних структур; прямі державні кредити; інвестиційний податковий кредит; комерційні кредити, що надаються постачальниками машин, обладнання та інших інвестиційних товарів підрядчиками (лізінг); кошти, що залучаються шляхом емісії та розміщення облігацій та інших боргових зобов'язань підприємства; інші джерела формування позичених ресурсів (селенг, факторінг, форфейтінг тощо).

Поряд з групуванням, яке приведено в табл.1, інвестиційні ресурси також можна класифікувати та аналізувати відносно наявної натурально-речової форми; за цільовими напрямками використання; за приналежністю до окремих стадій інвестиційного процесу; за часовим періодом залучення і використання. При цьому процедура аналізу зводиться до визначення ціни ресурсів (WACC), можливого сценарію одержання ресурсів, нормативно-правової регламентації та інших умов. Але, наявні методики обґрунтування оптимальної структури капіталу підприємства не враховують терміни реалізації проектів та використаних джерел їх фінансування, а також вартість грошей у часі, що при істотних розходженнях у схемах фінансування не дає змоги вибрати найбільш оптимальний варіант. Залежно від пріоритетів цільової структури капіталу вибір оптимального співвідношення джерел фінансування потребує одночасного врахування багатьох чинників, що в межах однієї методики виконати у повному обсязі є неможливим [5, с.7].

Разом з тим, без детального опрацювання механізму фінансування та визначення джерел коштів будь-який, навіть найбільш привабливий спосіб фінансування інвестиційних проектів підприємства може виявитися неефективним. У сьогоднішній період розвитку економіки України є величезний розрив між потребами в інвестиційних ресурсах і можливостями їх реалізації для розвитку підприємств. У цих умовах виникає проблема дослідження абсолютно всіх потенційних джерел інвестиційних ресурсів, визначення умов їх активізації та розробки методів акумулювання для забезпечення планів розвитку підприємств.

Аналіз стану фінансового забезпечення багатьох промислових підприємств свідчить, що підйом економіки країни вимагає прийняття адекватних рішень, спрямованих на прискорення інвестиційних процесів. Закріплення економічної стабілізації та відновлення виробництва потребує обґрунтованого довгострокового стратегічного курсу, спрямованого на створення, нарощування та ефективне використання наукового і технічного потенціалу підприємств відповідно до національних потреб. Підвищення прибутковості при цьому можливе лише шляхом поновлення і активізації відтворювальних процесів за умови мобілізації та ефективного використання інвестиційних ресурсів [8].

Аналіз джерел інвестиційних ресурсів підприємств розвинутих країн засвідчує, що доля внутрішніх джерел в загальному обсязі інвестиційних витрат може значно коливатись залежно від багатьох факторів. Так, це залежить від фази ділового циклу: доля внутрішніх джерел знижується у періоди пожвавлення і підйому (коли підвищується інвестиційна активність підприємств) і зростає в періоди економічного спаду, що пов'язано зі зниженням інвестиційної активності, скороченням пропозиції грошей, подорожчанням кредиту [3, с.77–78]. Для того ж, щоб активізувати прибуток як джерело фінансування розвитку підприємств необхідні: створення умов інвестування розвитку підприємств із прибутку шляхом податкового стимулювання вкладення капіталу в інвестиційні проекти; надання державних субсидій і дотацій

підприємствам, що займаються інноваційною діяльністю; впровадження практики зменшення оподатковуваного прибутку на витрати підприємств із фінансування інвестиційних програм розвитку, науково-дослідні та конструкторські роботи; розширення податкових інвестиційних пільг і розробка методики оцінки інвестиційних проектів для подальшого надання їм податкових пільг шляхом звільнення від оподаткування ресурсів для фінансування розвитку підприємства.

Амортизаційний фонд, який довгий час був поширеним внутрішнім джерелом інвестиційних ресурсів, в даний час перестав виконувати функцію найважливішого власного джерела відтворення основних засобів. Декларування розширення прискореної амортизації не дало позитивних результатів через масові кризові явища в економіці країни. Має місце зменшення обсягів амортизації внаслідок спроб підприємств у такий спосіб зменшити собівартість і ціну на свою продукцію. Так, зниження рівня амортизації стало причиною уповільнення темпів вибуття основних засобів, їх відтворення і нагромадження, тобто темпів розвитку підприємств. Для надання амортизаційним відрахуванням провідної ролі у формуванні й використанні власних інвестиційних ресурсів на відновлення діючої виробничої бази може бути запропонований ряд заходів, основними з яких є: надання підприємствам усіх форм власності права самостійного формування і використання амортизаційного фонду за його цільовим призначенням; установлення норм амортизаційних відрахувань виходячи з оптимальних строків корисного використання основних засобів; коригування норм амортизаційних відрахувань об'єктів основних засобів із введенням коригувальних коефіцієнтів, що враховують специфіку умов та інтенсивність використання; оподаткування коштів амортизаційних фондів у випадку, якщо вони спрямовуються не на відтворення основного капіталу; надання права суб'єктам господарювання самостійно встановлювати оптимальні строки корисного використання об'єктів основних засобів на основі застосування методів експертної оцінки й економіко-математичного моделювання [8].

Формуванню фінансових ресурсів ззовні сприяють банківські установи. Особливої значущості банківське кредитування набуває при здійсненні інвестиційної діяльності, оскільки підприємства, що не мають достатніх фінансових ресурсів для подальшого розвитку або відновлення виробничого потенціалу, вимагають фінансової підтримки. Але, комерційні банки, здійснюючи кредитування, виходять із задоволення інтересів банку, тож по цей час банківське кредитування є досить популярним, але витратним для підприємств засобом залучення коштів.

Висновки даного дослідження. Для того, щоб винайти необхідні інвестиційні ресурси та оптимізувати їх структуру, будь-якому підприємству знадобиться знання сучасних фінансових інструментів; ринків, на яких вони циркулюють; вигід для підприємства від задіяння кожного з фінансових інструментів. Загалом, джерела інвестування для кожного інвестиційного проекту можна представити як комбінацію наступних видів прав власників ресурсів: а) на майбутні грошові потоки; б) на можливість співучасті в прийнятті рішень щодо майбутнього розвитку підприємства; в) на порядок задоволення вимог при можливому банкрутстві. Всі ці права й вимоги повинні поєднуватись у різних видах фінансових інструментів та різних джерелах винаходження коштів. Інвестиційна стратегія, як невід'ємна складова успішної діяльності підприємства, має бути узгодженою з його наявними та потенційними джерелами формування капіталу, ґрунтуватися на відстеженні результативності програм розвитку підприємства, враховувати співвідношення очікуваної прибутковості, термінів досягнення цілей та вартості й можливостей залучення ресурсів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1.Білоног Т. В. Управління інвестиційними проектами промислового підприємства на засадах програмно-цільового методу / Т. В. Білоног // Актуальні проблеми економіки. – 2012. –№6. – С. 106–110.

2.Боярко І. М. Інвестиційний аналіз : Навч. посіб. / І. М. Боярко, Л. Л. Гриценко. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 400 с.

3.Игонина Л. Л. Инвестиции: учебное пособие / Л. Л. Игонина; под ред д-ра экон. наук. проф В. А. Слепова. – М. : Экономистъ, 2005. – 478 с.

4.Коюда В. О. Основи інвестиційного менеджменту : навч. посібник / В. О. Коюда, Т. І. Лепейко, О. П. Коюда. – К.: Кондор, 2008. – 340 с.

5.Кухта П. В. Управління інвестиційною діяльністю підприємств України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / П. В. Кухта. – К., 2008. – 16 с.

6.Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т. В. Майорова. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.

7.Малиновская О. В. Инвестиции : учебн. пособие / О. В. Малиновская, И. П. Скобелева, Н. В. Легостаева; под ред. д.э.н., проф. И. П. Скобелевой. – СПб. : СПГУВК, 2009. – 186 с.

8.Панкова М. М. Інвестиційне забезпечення стратегічних планів розвитку промислових підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / М. М. Панкова. – Донецьк, 2008. – 21 с.

9.Череп А. В. Інвестознавство : навч. посібник / А. В. Череп. К. : Кондор, 2006. – 398 с.

Аннотация. В статье изложены основные принципы и этапы формирования инвестиционных ресурсов предприятия; приведена их современная классификация. Раскрыты проблемы формирования и активизации действия наиболее мощных источников инвестиционных ресурсов.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, инвестиционная программа, инвестиционные ресурсы, инвестиционная стратегия, финансовое обеспечение.

Summary. The article describes the basic principles and stages of investment resources of the enterprise; given their current classification. Solved the problem of formation and activation of the most powerful sources of investment resources.

Keywords: investment, investment program, investment funds, investment strategy, financial security.

Рецензент *д.е.н., професор УІПА Прохорова В.В.*
Експерт редакційної колегії *к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.*

UDK 338.48

METHODS OF A CRUISE TOURISM SERVICES QUALITY EVALUATION

Yemelyanova K.S., lecturer in (International Humanitarian University)

В статті розглядаються основні методи оцінки якості послуг круїзного туризму, проаналізовані їх недоліки та переваги.

Ключові слова: послуга круїзного туризму, якість послуг круїзного туризму, методи оцінки якості послуг круїзного туризму.

Foreword. Over the last decades, the cruise industry has significantly grown. Nowadays it has become a major part of the tourism sector and a factor that influences on the world economic dynamics. Following this idea the cruise tourism industry is highly globalised that provides a wide range of international actors in it. Furthermore, the positive dynamic of a world cruise tourism development encourages the travel operators to expand their market share. It's connected with the fact that this industry with a high level of revenues is monopolized and divided between a few big cruise TNC's such as Royal Caribbean International and Carnival Corporation. One of the most effective ways to expand the market share for the other cruise companies is to greatly improve the quality of cruise tourism services and, as a result, the demand on them.

Formulation of the problem. Thus, the dramatic growth of the cruise tourism industry provokes the working-out of effective systems of a cruise service quality evaluation. But, unfortunately, just now these systems are present in a big quantity and besides that are unsystematic and complicated to use.

Moreover, the statistical figures of the cruise tourism development are difficult to get and most of them are based on yearly reports issued by the CLIA, the Cruise Line International Association a US-based organization in the North American region. Far and away, this fact substantially limits the possibilities of using the systems of cruise tourism services evaluation. That is why the problem of a cruise tourism services quality evaluation is especially acute.

Analysis and review of recent publications on this problem. The problems of a cruise tourism services evaluation have been considered in the papers by N. Bezroukova, V. Gikhareva, I. Golubkova [1-4]. The mentioned authors focused on the main trends of a cruise tourism development, the principles of market segmentation and slightly paid attention to different systems of a cruise tourism services evaluation by consumers. Foreign scientists basically highlight the characteristics of national tourism services quality, including the cruise tourism data [5-6].

Formulation of the purpose of the research. This research paper aims is to evaluate the current world systems of cruise tourism quality evaluation. Furthermore, it attempts to elaborate the accumulative system on the base of different parameters of a quality evaluation.

Summary of the basic material. The contemporary complexity of a business struggle and the negative effects of globalization have made quality as one of the most important competitive advantage for the cruise tourism market actors. Cruise tourism services are possesses all the features that the other types of services are. Among them the major can be the following:

© Yemelyanova K.S.